

ANKE DE GRAAF

De smalle grens

GROTE LETTER BIBLIOTHEEK
DEVENTER

1

Luid en overrompелend, maar ook majestueus, vol en alles omvattend, met zware, dreunende klanken en vluchtige trillingen vulde het orgelspel het grote, hoge kerkgebouw. Tot in de uiterste hoeken drongen de geluiden door, kaatsten terug en mengden zich met de nieuwe tonen, die uit de machtige pijpen omhoogklommen.

Wat is zo'n kerk toch onwijs groot, dacht Linda. Ze zat als een klein mensje in de kerkbank. De handen gevouwen in haar schoot, niet omdat de dominee had gevraagd de handen te vouwen en niet uit devotie die uit haar hart kwam, want Linda kwam nimmer in een kerk, ze wist weinig van Gods woord en nog minder van de Heilige Geest, maar iets in haar bracht haar tot dit gebaar. Misschien het vreemde, het grootse om haar heen, de stemming waarin ze verkeerde of alleen het stille zitten. Het stille zitten in de harde, hoge, rechte kerkbank.

Ze keek omhoog naar de gewelven boven haar. Waarom is zo'n kerkgebouw eigenlijk zo groot en zo hoog, vroeg ze zich af, de mensen zijn maar klein, zoveel ruimte boven hen en

zoveel ruimte om hen heen is toch helemaal niet nodig... Zonde van de bouwkosten, alle moeite de muren zo hoog op te trekken en dan zo'n dak en de goten rondom... Ze keek naar de kleine groep mensen die, op de stoelen in een halfroond om de preekstoel geschikt, was samengevoegd. Meneer Tanhoven met zijn grijze kuif en mevrouw Ruys met een grote hoed op en Flip, die heel voorzichtig zijn neus probeerde te snuiten. Alsof het geluid te horen zou zijn boven de orgelmuziek uit. En Franske, die heel stil zat. Onbeweeglijk stil. Op zondag zal het wel anders zijn in zo'n kerk. Als alle banken bezet zijn. En alle stoelen. Gelovige mensen, de gezichten opgeheven naar de preekstoel waarop de dominee staat. Of tijdens het gebed met gebogen hoofden zittend met gevouwen handen.

Linda had hen vroeger, toen ze nog thuis was, meer dan eens langs de straten zien gaan, de kerkmensen. Het gezin Voorthuizen bijvoorbeeld. Ze woonden wat verder in de straat, een vader, een moeder, drie leuke meisjes en een akelige jongen, die altijd plaagde. Maar als de familie op zondag langs kwam liep Maarten-Jan naast zijn vader en dan durfde hij niks. Hij zag er dan ook erg netjes uit. Trouwens, ze

hadden allemaal keurige kleren aan. Mevrouw Voorthuizen droeg een hoed. Ze had geen hoed op, neen, ze ‘droeg’ die hoed. Moeder zei, toen ze de hoed van mevrouw Voorthuizen voor de eerste maal zag: ‘Je zal toch zo’n hoed op je hoofd hebben...’

Maar Linda vond het een mooie hoed. En mevrouw Voorthuizen liep er zo statig mee. Ze had ook een tasje met een lang hengsel, dat aan haar arm bengelde. In dat tasje zaten de portemonnee en een zakdoek en er zaten ook snoepjes in, die uit het tasje werden gehaald en rondgedeeld als de dominee met zijn preek begon.

‘Onder het zingen neem je natuurlijk geen snoepje in je mond,’ legde Adrie de gang van zaken in de kerk eens uit; nee, Linda snapte dat heel goed. Hoe kun je nu zingen met een snoepje in je mond! ‘En onder het bidden ook niet,’ vertelde Adrie, ‘maar als de preek begint... Zo’n preek kan wel een halfuur duren,’ zei Adrie en Linda dacht toen: als haar moeder maar grote snoepjes meeneemt... Of als ze maar twee of drie keer ronddeelt.

Linda zuchtte even onhoorbaar. Ik moet aan Betty denken. En niet aan Adrie Voorthuizen van vroeger, twee vlechtjes en helderblauwe,

vriendelijke ogen en niet aan moeder, die wel eens zuchtte als de Voorthuizens voorbijgingen: 'Ik wou dat jullie allemaal ook maar naar een kerk gingen, wat voor kerk kan me niet eens schelen, maar dan was het hele stel tenminste op zondag eens op tijd uit bed en aangekleed.'

En dat begreep Linda toen niet zo, want het was toch juist heerlijk op zondag te kunnen rondlummelen in je nachtpon en papa in zijn ochtendjas en op sloffen was maar wat gezellig!

Aan Betty denken. En aan Frans.

Ze keek naar de twee mensen, geknield voor de dominee, die er een klein beetje angst-aanjagend uitzag in zijn lange, zwarte toga met het witte befje.

'Net een kraai,' zou Jente zeggen als hij bij haar zou zijn en dit zou zien, 'een roofvogel. En de buit zijn twee mensenzieltjes.'

De dominee spreidde zijn armen, de wijde fladdermouwen als grote vlerken en smeekte om zegen.

Linda zag hoe bleek Betty was. Graauwwit, Betty, haar vriendin, die toch zo vrolijk kon zijn, uitgelaten en blij spottend soms en niet serieus, Betty nu als een geknakte witte bloem,

dacht Linda, een madeliefje, een margrietje, ze hield even haar adem in, het gebogen hoofd, de gevouwen handen en Frans, zwarte vlek naast haar.

En overal is de orgelmuziek. O, het benauwt me, het trilt in mijn oren en drukt m'n hoofd en het overdondert me.

Betty, voor haar is deze muziek. Voor haar en voor Frans. Omdat ze getrouwd zijn. Omdat de dominee hun jawoord op het stadhuis heeft bevestigd in deze kerk. 'Voor God en Zijn Gemeente,' zei hij. Je kon de hoofdletters horen in de klank van zijn stem.

Mevrouw Tanhoven huilde nu. Linda zag het en ze begreep het niet. Deze dag en deze kerkdienst moesten mevrouw Tanhoven toch gelukkig stemmen. Haar dochter getrouwd met Frans Ruys en de liefde van de Heer zal over u lichten. Linda zuchtte. Bijna dacht ze: wat kan je nu nog gebeuren, maar ze drong de gedachte terug: ze wilde aan Betty denken.

'Jij kunt het niet aanvoelen, Linda, jij bent niet opgegroeid in een geloof, maar het zegt mij zoveel.' Ze had Betty geloofd.

Nu zongen de mensen 'Gezegend d'echt, die U verbindt, zijn banden, zijn bloemen en zijn juk, de trouwe handen, door God ineen-

gelegd!’ Ze stond op in de bank omdat alle mensen voor hun stoelen waren gaan staan. Ze keek in het gezangenboekje, dat Flip haar in de handen had gedrukt, ze sloeg het op een willekeurige bladzijde open, maar ze kon de kleine, dansende woordjes niet eens lezen. Ze wilde ze ook niet lezen en ze wilde ook niet zingen. Ze kon ook niet zingen. Nu niet. Het was alsof haar keel werd dichtgeknepen. Ze keek naar het jonge paar voor zich in de kerk. Ze vouwde haar handen ineen. Toch, toch komt de devotie over me, voelde ze, de sfeer, de stemming. De plechtigheid en de ernst van het ogenblik.

‘O, God verhoor en schenk ons onze bede! Toon hun uw gunst, doordring hen van uw vrede, licht met uw licht hen voor,’ zongen de stemmen. Ik hoop, Betty, dat je heel gelukkig wordt met Frans. Juist met Frans. Je hebt hem gekozen. Dat je er nooit spijt van moogt hebben. Nooit, dat is voor jou: altijd, je leven lang. Geen weg terug. Geen ander pad. ‘Wat God tezamen bindt zal de mens niet scheiden.’ Dat heeft je vader vanmiddag nog gezegd.

De dominee zei het niet. De dominee, een lange, rechte man met grijzend haar en vermoeide bewegingen, sprak alleen over liefde

en vergeven en in moeilijke uren kracht putten uit het gebed tot de Heer.

Samen bidden, zei de dominee. Frans en Betty: samen bidden. In moeilijke uren. Bij pijn en verdriet, dacht Linda, dat kan. Elk aan een kant van het ziekbed van een kind, of samen aan tafel, pratend en wachtend en hopen op goede berichten. Dan kunnen gelovige mensen hun handen vouwen en bidden. Ja, dacht Linda, dat kan.

Maar als er andere moeilijkheden zijn in hun leven en in hun huwelijk, ruzie, spanningen, elkaar niet meer zo goed begrijpen, de verwijdering die dan ontstaat, dan zal het toch heel moeilijk zijn om samen te bidden. In een flits zag ze het voor zich: Frans, boos, driftig, een rood gezicht en vlammeende ogen en Betty, die toch ook behoorlijk haar mondje kon roeren en kon zeggen wat zij ervan vond en dat ze het niet nam en als hij soms dacht... Samen bidden...

Linda glimlachte.

Ze keek naar Betty. Het smalle, opgeheven gezicht. Betty gelooft er in en Betty belooft het zichzelf nu. Ze zal steun zoeken in het gebed en raad vragen aan de Heer. En inzicht en wijsheid. Zoals de dominee zegt.

Het ontroerde Linda op een heel bijzondere wijze Betty zo te zien zitten. Zij, Linda, was in de eerste houten bank geschoven, opzij van de preekstoel. Ik ben geen familie, had ze gedacht, ik behoor niet tussen de familieleden op de stoelen. Ik ben een vreemde. In deze kerk ook een vreemde. Daarom was ze in de bank geschoven. Ze zat er alleen. Maar ze voelde zich toch niet alleen. Ze voelde zich opgenomen in de sfeer van deze gebeurtenissen, ze hoorde bij de plechtigheid van dit ogenblik.

Ze kon vanaf haar plaats in de bank heel goed Betty's gezicht zien.

Ze ziet wel vreselijk bleek, dacht Linda, maar misschien komt dat ook door de kou. Zo'n dun jurkje – 'Had ik maar een model uitgezocht met lange mouwen,' zei Betty een paar dagen geleden, dan kon ik er een lekker dik vest onder dragen. Maar ik heb nooit aan die koude kerk gedacht. In die winkel was het broeiheet en ik stikte haast na het passen van al die sleepjurken met hoge boordjes en ik vind deze pofmouwtjes zo dodderig staan. Heb ik geen mooie armen voor kanten pofmouwen?' – maar het was een dun jurkje en het was koel in de kerk. Och en ook de spanning van deze hele middag zou Betty wel parten spelen. Eerst

de huwelijksvoltrekking op het stadhuis, de om hen heen wippende fotograaf, die hen op de stadhuistrap van alle kanten wilde nemen. ‘Kijkt u even over uw rechterschouder, dank u, wilt u het hoofd iets meer naar achteren houden, ja, dank u, wilt u...’

Weer in de auto’s, op weg naar de kerk.

‘Ik moet zo af en toe wat eten, Linda, dat weet je zelf ook wel, anders val ik flauw van de zenuwen.’ – Stop wat karamels in je tasje, had zij geadviseerd, maar neem niet van die taaie, want als je “ja” moet zeggen... – Betty had diep gezucht. ‘En als ik nu naar de wc moet?’ vroeg ze, ‘gunst, dat kan toch, zo’n tijd onderweg...’ Ze hadden er samen om gelachen.

‘Nou, voor zo iets nuchters heb je die dag geen tijd en geen aandacht.’

‘Misschien niet, maar als ik nou...’ hield Betty vol.

Linda keek gespannen naar Betty. Hoe zou ze zich voelen? Heel gelukkig? Of zou ze te nerveus zijn om na te denken, deze ogenblikken, deze gebeurtenissen over zich heen laten gaan zoals de orgelmuziek over hen heen golfde, hen aanraakte, maar toch onberoerd liet.

Het is plechtig en het zal Betty bijblijven,